

Sygn. akt IV U 629/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2016r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Robert Grygiel

Protokolant Żaneta Tatyra-Turowska

po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2016r. w Częstochowie

sprawy W. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o odsetki

na skutek odwołania W. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 18 kwietnia 2016r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 18 kwietnia 2016r. Nr (...) i przyznaje ubezpieczonemu W. C. prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego od emerytury przysługującej za okres od 01.08.2013r. do 31.12.2015r., za okres od 17.12.2015r. do dnia zapłaty, a od emerytury przysługującej za styczeń 2016 roku od 16.01.2016r. do dnia zapłaty i oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

Sygn. akt IV U 629/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 kwietnia 2016 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił przyznania W. C. prawa do odsetek.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli organ odwoławczy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu prawa lub wypłacie świadczenia ani o odsetkach, odsetki za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia lub jego wysokości należy ustalić w razie niedotrzymania ustawowego terminu na wydanie decyzji uwzględniającej orzeczenie organu odwoławczego. Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 4 lipca 2014 roku nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczenia ani o odsetkach, zaś decyzja przyznająca ubezpieczonemu prawo do świadczenia została wydana w ustawowym terminie, w związku z czym wypłata odsetek nie przysługuje.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł W. C., domagając się jej zmiany poprzez przyznanie mu prawa do wypłaty odsetek ustawowych za opóźnienie w ustaleniu prawa do emerytury za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 sierpnia

2016 roku. Nadto odwołujący wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, polegające na uznaniu, że brak zawarcia przez Sąd Okręgowy w C. w wyroku z dnia 4 lipca 2014 roku, (...) stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji pozbawia go prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, a także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez błędne przyjęcie, że przesłanka przyznania odsetek ustawowych od emerytury nie została spełniona.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony przywołał treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 roku, I UZP 2/11, w której wskazano, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatecznej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o której mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. W dalszej kolejności odwołujący podniósł, że z treści art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że jedyną przesłanką przyznania odsetek jest uchybienie przez organ rentowy terminowi do ustalenia prawa do świadczenia pieniężnego lub wypłaty świadczenia z ubezpieczeń społecznych. Przyjmuje się przy tym, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej prawa do świadczenia lub jego wypłaty, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej

z prawem, oznacza wystąpienie okoliczności, za które Zakład ponosi odpowiedzialność, nawet jeśli nie można mu zarzucić niestaranności w wykładni

i zastosowaniu prawa. Zdaniem ubezpieczonego w niniejszej sprawie organ rentowy w trakcie postępowania w przedmiocie ustalenia jego prawa do emerytury dokonał błędnej subsumpcji ustalonego stanu faktycznego, gdyż przy kompletnym materiale dowodowym bezzasadnie odmówił przyznania mu prawa do emerytury.

W konsekwencji należy przyjąć, że było możliwe terminowe ustalenie jego uprawnień do świadczenia w dacie 6 lutego 2013 roku, a opóźnienie w tym względzie nastąpiło z przyczyn, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W. C. urodził się w dniu (...), a w dniu 18 stycznia 2013 roku złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Decyzją

z dnia 6 lutego 2013 roku organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do żądanego świadczenia, podnosząc że na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił on wprawdzie wymagany 25-letni okres podlegania ubezpieczeniu, jednakże nie legitymuje się wymaganym 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. W. C. odwołał się od powyższej decyzji do Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C., który po przeprowadzeniu w sprawie szczegółowego postępowania dowodowego, w tym przesłuchaniu 5 świadków i analizie dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych odwołującego, wyrokiem z dnia 4 lipca 2014 roku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury, poczynając od dnia 1 stycznia 2013 roku.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z zebraniem materiałem dowodowym, a w konsekwencji naruszenie przepisu art. 184 ustawy emerytalnej w zw. z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez przyznanie odwołującemu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, mimo niespełniania przesłanek do takiego rozstrzygnięcia.

Po rozpoznaniu apelacji, w tym przesłuchaniu dodatkowego świadka M. K., który nie był słuchany w postępowaniu przed sądem I instancji, Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 28 października

2015 roku oddalił apelację organu rentowego w całości oraz zasądził od niego na rzecz ubezpieczonego kwotę 120,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Odpis powyższego wyroku organ rentowy otrzymał w dniu 17 listopada 2015 roku, zaś odpis wyroku wraz z jego pisemnym uzasadnieniem i aktami rentowymi w dniu 7 stycznia 2016 roku.

Decyzją z dnia 20 stycznia 2016 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. przyznał W. C. zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od dnia 1 stycznia 2013 roku, oraz podjął jej wypłatę od dnia 1 sierpnia 2013 roku, tj. od następnego dnia po rozwiązaniu umowy o pracę. Termin płatności świadczenia został ustalony na 15. dzień każdego miesiąca.

(v. akta rentowe ubezpieczonego, kserokopia wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 4 lipca 2014 roku, (...), wraz z pisemnym uzasadnieniem

k. 13-16, kserokopia wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 28 października 2015 roku, (...) wraz z jego pisemnym uzasadnieniem k. 17-20, kserokopia wniosku organu rentowego o doręczenie odpisu wyroku z dnia 28 października 2015 roku k. 21 oraz kserokopia zwrotnego potwierdzenia jego doręczenia k. 23)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku, poz. 887), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a).

Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 (ust. 2).

W myśl z kolei art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku, poz. 963), jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W ocenie Sądu Okręgowego przebieg postępowania w sprawie (...) Sądu Okręgowego w C. nie wskazuje, aby odmawiająca ubezpieczonemu prawa do emerytury decyzja ZUS z dnia 6 lutego 2013 roku nr (...) była oczywiście wadliwa i by organ rentowy ponosił odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Przede wszystkim należy zauważyć, iż powyższa decyzja dotyczyła prawa do tzw. „wcześniejszej emerytury”, a zatem świadczenia w pewnym sensie wyjątkowego, albowiem przyznawanego ubezpieczonemu, którzy nie osiągnęli powszechnego wieku emerytalnego. Tego rodzaju sytuacja zawsze wymaga zaś od organu rentowego większej niż

zwykle staranności i ostrożności, szczególnie gdy tak jak w sprawie niniejszej sporne są okresy wykonywania pracy na stanowiskach, które z samego swego brzmienia (spawacz-hydraulik, hydraulik, monter urządzeń wodno-kanalizacyjnych, maszynista kotłów) budzą istotne wątpliwości co do możliwości wykonywania na nich pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jak przy tym wynika z akt rentowych, na potwierdzenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresach od 18 sierpnia 1986 roku do 31 marca 1987 roku oraz od 1 kwietnia 1987 roku do 31 marca 1990 roku ubezpieczony nie przedłożył wystawionych przez jego ówczesnych pracodawców świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Z kolei przedłożone przez niego świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie od 1 maja 1983 roku do 31 marca 1986 roku jakkolwiek jest dokumentem ważnym, to zawiera jedynie oświadczenie wiedzy. Nie jest to dokument prawotwórczy i mający znaczenie prejudycjalne dla ustalania ewentualnych przyszłych uprawnień, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę, podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu przed organem rentowym, jak i w postępowaniu sądowym. Taki też pogląd wyraził również Sąd Najwyższy w tezie 4 wyroku z dnia 16 czerwca 2009 roku, I UK 24/09 (LEX nr 518067), wskazując iż świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej, tylko zaś dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

Jednocześnie praktycznie jedynym, a z pewnością najpewniejszym, sposobem, w jaki można potwierdzić treść świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, jest wysłuchanie na okoliczności w nim stwierdzone świadków, którzy posiadają wiedzę w zakresie faktycznego charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczonego. Na przeprowadzenie tego rodzaju dowodu, organowi rentowemu nie zezwalają jednak obowiązujące przepisy. Może on zostać przeprowadzony dopiero w toku postępowania sądowego. W konsekwencji należy wskazać, iż rozpoznając wniosek odwołującego z dnia 18 stycznia 2013 roku o przyznanie prawa do emerytury organ rentowy nie był w stanie samodzielnie wyjaśnić ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu żądane przez niego świadczenie.

Powyższe wprost zresztą potwierdza okoliczność, że do uznania decyzji ZUS z dnia 6 lutego 2013 roku odmawiającej W. C. prawa do emerytury za wadliwą, Sądowi Okręgowemu w C. nie wystarczyły dokumenty, jakie załączył on do wniosku o emeryturę, ale koniecznym było przeprowadzenie w tym zakresie szerokiego postępowania dowodowego, w tym przesłuchanie świadków.

Jednocześnie należy wskazać, że wniesienie przez organ rentowy apelacji od wyroku sądu I instancji zmieniającego zaskarżoną decyzję było jego prawem, przyznanym mu przez przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, z którego mógł on swobodnie skorzystać, podobnie jak prawo to przysługiwałoby ubezpieczonemu w razie oddalenia jego odwołania. Co przy tym istotne, zasadność powzięcia przez organ rentowy wątpliwości co do prawidłowości zaskarżonego wyroku, potwierdziło wprost uzupełnienie przez sąd II instancji postępowania dowodowego i przesłuchanie dodatkowego świadka, który nie był słuchany przez sąd I instancji.

W dalszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Apelacyjny w K. w wyroku z dnia 6 maja 2008 roku, (...) (Biul. SAKa 2009/1/41), a który to pogląd Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i przyjmuje za własny, z treści art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej wynika, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji można również uznać dzień wpływu prawomocnego wyroku. Wskazany przepis nie wymaga jednak doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem. Jeżeli więc organ rentowy żądał doręczenia odpisu samej sentencji wyroku sądu apelacyjnego, którym ustalono – po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w II instancji – prawo do świadczenia lub jego wysokość, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji należy uznać dzień wpływu tegoż wyroku do ZUS-u, w niniejszej sprawie dzień 17 listopada 2015 roku.

Zgodzić należy się przy tym całkowicie z poglądem Sądu Apelacyjnego

w K. wyrażonym w uzasadnieniu w/w wyroku, iż dla wydania decyzji wykonującej wyrok sądu II instancji – który jest prawomocny z chwilą jego wydania – organowi rentowemu zbędne jest uzasadnienie tegoż wyroku. Jednocześnie oczywistym jest, że termin rozpoznania wniosku o wydanie odpisu wyroku wraz z jego pisemnym uzasadnieniem zawsze będzie dłuższy, niż termin rozpoznania wniosku o doręczenie odpisu samego tylko wyroku, a to z uwagi na konieczność uprzedniego sporządzenia uzasadnienia przez skład orzekający.

Liczony od dnia 17 listopada 2015 roku trzydziestodniowy termin do wypłaty ubezpieczonemu świadczenia emerytalnego za okres od dnia 1 sierpnia 2013 roku (okres po rozwiązaniu stosunku pracy) upłynął tym samym z dniem 16 grudnia 2015 roku, a od dnia następnego organ rentowy pozostawał w zwłóce z wypłatą emerytury w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność, w konsekwencji czego obowiązany jest do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego.

Jednocześnie zważywszy na fakt, iż termin płatności świadczenia emerytalnego odwołującego ZUS ustalił na 15. dzień każdego miesiąca, a świadczenie to płatne jest z góry za dany miesiąc kalendarzowy, to na dzień 17 grudnia 2015 roku pozostawał on w zwłóce z wypłatą świadczenia za okres od 1 sierpnia 2013 roku do 31 grudnia 2015 roku, a dodatkowo od dnia 16 stycznia 2016 roku pozostawał w zwłóce z wypłatą świadczenia za ten miesiąc (za styczeń 2016r.).

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu odsetki w ustawowej wysokości za opóźnienie w wypłacie emerytury przysługującej za okres od 1 sierpnia 2013 roku do 31 grudnia 2015 roku, za okres od dnia 17 grudnia 2015 roku do dnia zapłaty, a od emerytury przysługującej za styczeń 2016 roku za okres od dnia 16 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty.

O oddaleniu w pozostałej części odwołania orzeczono na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.